

УДК 681.3

ВЫКАРЫСТАННЕ ІНТЭРНЕТ-РЭСУРСАЎ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ДЫСЦЫПЛІНЫ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)”

Пянтэгава А. У.

Міжнародны інстытут дыстанцыйнай адукацыі
г.Гродна, Рэспубліка Беларусь

Умейце пачуць покліч новага.

Мікалай Рэрых.

Вывучэнне беларускай мовы (прафесійнай лексікі) па тэхналогіях дыстанцыйнай адукацыі дае шырокія магчымасці выкарыстання сеткі-інтэрнет.

Так, сайт “Беларуская мова ў інтэрнет” <http://mova.na.by> уяўляе сабой некалькі раздзелаў, у якіх можна знайсці спасылкі на беларускамоўныя сайты рознай тэматыкі. Web-спасылкі раздзела “Беларуская мова” адсылаюць нас да сайтаў па граматыцы, лексіцы, фразеалогіі, гісторыі мовы, тэорыі мовазнаўства, а таксама да слоўнікаў і энцыклапедый. Такой жа мэце адпавядае і сайт <http://www.belmova.com>.

У сетцы byNet таварыства беларускай мовы прадстаўлена многімі інтэрнет-рэсурсамі, якія ў сваю чаргу даюць магчымасць карыстацца наступнымі інтэрнет-сервісамі:

1. Беларускія электронныя бібліятэкі;
2. Беларускія электронныя энцыклапедыі і тлумачальныя слоўнікі ;
3. Перакладныя слоўнікі:
  - on-line слоўнікі,
  - праграмы-слоўнікі,
4. Перакладчыкі тэкстаў;
5. Праверка арфаграфіі і сінтаксісу.

Прыкладам беларускіх электронных бібліятэк з’яўляецца сайт <http://www.knihi.com>, створаны ў 1996 годзе. На сайце кнігі пададзены ў 15 раздзелах. Аднак напаяўняльнасць раздзелаў яшчэ недастатковая і часам змяшчае толькі дзесяткі ці сотні назваў. Напрыклад, у раздзеле “Мова” налічваецца 25 кніг. Акрамя гэтага маюцца спасылкі на іншыя сайты, прысвечаныя беларускай мове.

Беларускія электронныя энцыклапедыі і тлумачальныя слоўнікі шырока прадстаўлены ў сетцы byNet.

Сайт “Беларускія слоўнікі і энцыклапедыі” <http://slounik.org> утрымлівае спецыялізаваныя тлумачальныя слоўнікі, а таксама слоўнікі перакладныя і “моўныя”(тлумачальныя, арфаграфічныя, фразеалагічныя і інш.).

Сайт змяшчае 25 энцыклапедый і 29 слоўнікаў, якія даюць магчымасць працаваць у рэжыме on-line.

Web-сайт "Беларускі камп'ютэрны слоўнік" <http://www.kamputerm.org> уяўляе сабой on-line слоўнік, які падаецца ў выглядзе тэрміналагічных банкаў даных па розных галінах ведаў і можа папаўняцца самімі карыстальнікамі сайта.

Гэты слоўнік з'яўляецца спробай дапамагчы беларусам стварыць камп'ютэрную тэрміналогію і ўнармаваць яе.

На сённяшні дзень артыкулаў у слоўніку 1852. Слоўнік двухмоўны. Зараз напоўнена толькі англійска-беларуская частка, але кожны з карыстальнікаў сайта можа прапанаваць свае пераклады артыкулаў у руска-беларускую частку.

Калі слову не стае варыянта, ці заўважана памылка, унізе кожнага артыкула маецца магчымасць напісаць свае каментарыі і адміністратар выправіць недахоп.

Галоўную перавагу тэрміналагічнага банка даных перад традыцыйным тэрміналагічным слоўнікам аўтары бачаць у яго дынамічным характары.

Сайт <http://www.mova.linux.by/slounik.html/> - кароткі англійска-беларускі тлумачальны слоўнік камп'ютэрных тэрмінаў. Ён знаходзіцца на стадыі запаўнення новымі словамі і на даным этапе змяшчае каля сотні тэрмінаў.

Сярод перакладных слоўнікаў варты ўвагі і іншыя on-line слоўнікі:

<http://slounik.pl> Беларуска-польскі і польска-беларускі слоўнік. Ён мае гукавыя прыклады, спіс скарачэнняў.

<http://poliglos.info> Расійска-беларускі on-line слоўнік. Змяшчае 8686 слоў.

Слоўнік "Вясна" <http://slovyk.org> Англійска-Беларуска-Польска-Расійска-Украінскі on-line слоўнік.

Праграмы-слоўнікі патрабуюць устаноўкі іх на лакальны камп'ютэр ці сервер. Даныя праграмы распаўсюджваюцца, як правіла, на некамерцыйнай аснове і могуць быць загрузаны з сайта <http://belsoft.tyt.by>.

Праект "ArfaBel" <http://arfabel.belinter.net/> - гэта беларускі арфаграфічны слоўнік, які ўбудоваецца ў камп'ютэрную праграму "Arachnophilia" для праверкі беларускіх тэкстаў. На сённяшні дзень слоўнік змяшчае больш за 300 тысяч словаформаў. Канечне, у слоўніка ёсць свае недахопы. Галоўная-для праверкі арфаграфіі даводзіцца экспартаваць тэкст у "Arachnophilia", потым назад. Але гэта праблема тычыцца толькі карыстальнікаў "Word'a". Тыя ж, хто працуюць з тэкставымі фарматамі, ніякага дыскамфорту не адчуваюць.

Сайт змяшчае таксама звесткі па ўстаноўцы праграмы, умовы настройкі і правілы карыстання, а таксама заўвагі, якія неабходна ўлічваць, каб пазбегнуць некарэктнай праверкі.

Варта адзначыць сайт, на якім змешчана праграма праверкі арфаграфіі ў MS Word – <http://pravapis.tut.by>. Праграма

распаўсюджваецца сярод зарэгістраваных карыстальнікаў на некамерцыйнай аснове Атрымаць праграму можна пасля рэгістрацыі.

Патрэбам беларуска-руска-беларускага перакладчыка адпавядае сайт Белазар- <http://belazar.belinter.net>. Ён дазваляе амаль аўтаматычна выконваць пераклады з рускай мовы на беларускую і наадварот.

Асноўныя магчымасці Белазара:

1. Двухбаковы пераклад.

Праграма працуе так, што падчас дадання новага перакладу ў адзін слоўнік (напрыклад, руска-беларускі)- ён аўтаматычна з'яўляецца і ў другім (беларуска-рускім).

2. Захоўванне слоўнікавых артыкулаў у выглядзе словаформаў.

Пры даданні новага слова ў слоўнік, праграма захоўвае ўсе яго формы.

3. Арфаграфічны кантроль беларускага тэксту.

4. Інтэлектуальная карэктыроўка перакладу.

Белазар можа ўнесці, пры неабходнасці, карэктыроўкі ў пераклад, каб дасягнуць большай дапасаванасці слоў у сказе.

Зараз з'явілася новая, 6-я версія Белазара. З выхаду папярэдняй версіі праграмы слоўнік павялічыўся на 27 тысяч новых беларускіх артыкулаў. Паступова ён робіцца сапраўды ўніверсальным.

Разгледжаныя інтэрнет-рэсурсы рэкамендуюцца студэнтам Гродзенскага філіяла кафедры "Інфармацыйныя сістэмы і тэхналогіі" МІДА ў якасці крыніц ў працэсе вучобы і выкананні кантрольных работ па дысцыпліне "Беларуская мова (прафесійная лексіка)".

У прыватнасці, магчымасці інтэрнет-рэсурсаў найбольш поўна запатрабаваны студэнтамі пры перакладзе тэкстаў эканамічнай тэматыкі (для студэнтаў па спецыяльнасці "Эканоміка і кіраванне на прадпрыемстве") і камп'ютэрнай тэрміналогіі (для студэнтаў спецыяльнасці "Аўтаматычныя сістэмы апрацоўкі інфармацыі").

ЛИТАРАТУРА:

1. Сацікаў, І. А. Наш студэнт матываваны на самаўдасканаленне і кар'ерны рост / І. А. Сацікаў // Настаўніцкая газета.- 2009.- № 3 (13 студзеня).

2. Барковіч, А. Родная мова ў інтэрнеце / А. Барковіч // Роднае слова.- 2005.- №12.- С.87-90.

УДК 681.3(075.8)

ИЗ ОПЫТА ПРЕПОДАВАНИЯ КУРСА «ВЫЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ МЕТОДЫ АЛГЕБРЫ» ДЛЯ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ «ПРИКЛАДНАЯ МАТЕМАТИКА» И «ЭКОНОМИЧЕСКАЯ КИБЕРНЕТИКА»

Пчельник В.К., Ревчук И.Н.

УО «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы»
г. Гродно, Республика Беларусь

Одной из задач курса «Вычислительные методы алгебры» является обучение студентов алгоритмам решения систем линейных алгеб-